

Ann Dowsett Johnstonová

Pití

The background of the lower half of the cover features a row of stylized, overlapping silhouettes of various alcohol bottles. The bottles are rendered in a range of colors including shades of orange, red, and grey, with a textured, slightly grainy appearance. The bottles vary in height and shape, creating a sense of depth and variety.

Intimní vztah žen k alkoholu

Ann Dowsett Johnstonová

PITÍ

Intimní vztah žen k alkoholu

Ann Dowsett Johnstonová
PITÍ - Intimní vztah žen k alkoholu

Ann Dowsett Johnston
Drink: The Intimate Relationship Between Women and Alcohol

přeložil Pavel Sojka

Copyright © Ann Dowsett Johnston, 2013

Translation © Pavel Sojka, 2014

ISBN 978-80-7511-017-6 (pdf)

Z anglického originálu Drink: The Intimate Relationship
Between Women and Alcohol
vydaného Nakladatelstvím Harper Collins v New Yorku v roce 2013
přeložil Pavel Sojka

Jazyková redakce Tereza Houšková

Obálka Robert Vanko

Sazbu a epub připravilo pureHTML.cz

Vydalo nakladatelství a vydavatelství VOLVOX GLOBATOR

Štítného 17, 130 00 Praha 3

www.volvox.cz

jako svou 1027. publikaci

Vydání první

Praha 2014

Adresa knihkupectví VOLVOX GLOBATOR

Štítného 16, 130 00 Praha 3 – Žižkov

Naše excesy jsou nejlepším ukazatelem naší nedostatečnosti
a zároveň nejlepším způsobem, jak ji před sebou zakrývat.

Adam Phillips, britský psychoanalytik

Srdce, co se směje
Charles Bukowski

Tvůj život je jen tvůj
Nenech se vtáhnout do zatuchlý rezignace.
Dávej si majzla.
Jsou cesty ven.
Tam někde je světlo.
Snad ho není moc,
ale překoná temnotu.
Dej si majzla.
Bohové ti dávaj šance.
Seznam se s nima.
Chop se jich.
Všichni jednou
chcípnem, ale v životě můžeš smrt překonat.
Někdy.
A čím častěji se ti to povede,
tím víc světla uvidíš.
Tvůj život je jen tvůj.
Uvědom si to, dokud ho máš.

Jsi úžasnej
Bohové čakaj, že je potěšíš.

Předmluva

Když budete trávit čas v přesvícených místnostech spolku Anonymních alkoholiků nebo hovořit v kavárnách s mnoha ženami, které skoncovaly s pitím, nutně dospějete k jednomu závěru: pro většinu z nich je chlast hnusný lichvář, někdo, komu nějakou dobu důvěřovaly a spoléhaly na něj, než věci nabraly nepěkný směr.

Každý člověk, který má problém s alkoholem, to zažil na vlastní kůži. A bez ohledu na okolnosti jsou určité části příběhu vždycky stejné. Většinou se to vyvíjí následovně:

Zpočátku je alkohol elegantní postava u baru někde v rohu místnosti, je krásný a na sobě má dokonalý černý smoking. Nebo je snad v černé kůži a džínsech. Na tom nezáleží. Prostě je nepřehlédnutelný. Žádný večírek se bez něj neobejde – a vždycky se dostaví první.

Snad jste ho poprvé spatřily ještě na střední škole. To platí pro mnohé. Jiné ho potkaly ještě mnohem dřív. Chopí se své příležitosti, když jste nejisté nebo nervózní, rozrušené nebo vyděšené. Míříte na velký večírek nebo taneční párty. Náhle vás přepadne žaludeční nervóza. Máte pochybnosti, zda jste vhodně oblečené; příliš vysoké nebo příliš malé; v depresi nebo vystresované. Všechno jedno. Chlast neztrácí čas. Připlíží se k vám s pohotovou dávkou odvahy v ruce. Vy to tam hodíte. Cítíte se skvěle. Funguje to.

Nebo jste se snad zamilovaly. Jste na svatbě, večeři či nějaké oslavě. Chcete, aby ty chvíle trvalyco nejdéle. Bojíte se, že nebudou. Právě když jsou vaše pochybnosti nejsilnější, chlast vám podá sklenku, stopečku tekutého napařování, světlovasou a plnou energie. Dáte si malý doušek, a místnost se okamžitě stává přívětivější. Totéž se děje s vámi: energie prostupuje i prsty u nohou, srdci se ulehčí. Všechno je možné. No *tohle* je přece dohoda snů.

Takhle nějak to začíná. A pro mnohé to tady i končí. Když dosáhnou jednadvaceti, pětadvaceti nebo třiceti let, některé z nás vstoupí do přeplněné místnosti svatebních oslav nebo maturitních večírků či pohřebních hostin, a chlast už tam na ně nečeká. Zmizel. Nebo ho snad nikdy ani nepotkaly. A on je nevyhledává. Nejsou jeho typ.

Ale co vy? Zvykli jste si, že vás podrží, tenhle chlápek v černém. A jak roky plynou, začne se objevovat dennodenně. Chlast vám skočil na záda.

Dokonce ví, kde bydlíte. Potřebujete energii? Potřebujete se vyspat? Potřebujete kuráž? Chlast vám v tom pomůže. Začnete se na něj spoléhat, ať řešíte jakýkoli problém. Přepracované, vystresované, zdrcené? Osamělé? Skleslé? Chlast je po ruce, když ho nejvíc potřebujete.

A když jeho potřeba pomine, náhle zjistíte, že se k vám mezitím nastěhoval. Je u vás v kuchyni. V ložnici. Sedí u vašeho jídelního stolu, zabírá dvě místa a vytlačuje vaše milované. Než se nadějete, bude vás budit uprostřed noci a ve čtyři ráno vás kopat do břicha. Přišli vás navštívit přátelé a on ztropí scénu. Začne dávat najevo, kdo tady šéfuje. Má rozhodující slovo.

Řeknete si, že už toho bylo dost. Požádáte ho, aby odešel. Odmítne. Dohoda je dohoda, říká. Chce svou odměnu a chce ji hned. Vlastně chce úplně všechno: ubytování s plnou penzí, všechny vaše peníze, vaše jmění, vaši rodinu – plus spoustu lásky jako přídavek. Bezpodmínečné lásky.

Napadne vás udělat jediné: vykopnete ho z bytu, vyměníte zámky na dveřích a necháte se vyškrtnout z telefonního seznamu. Jenže v pátek večer se vplíží bočním vchodem. Znova ho vyhodíte – vrátí se hned další den.

Teď jste vyděšené. Tohle je ten nejtvrďší oříšek, jaký jste kdy měly k rozlousknutí. Rozhodnete se zkusit zeměpisnou léčbu: dáte výpověď v práci, zvednete kotvy a přemístíte se do nového města, kde vás nikdo nezná. Nový začátek.

Jenže za pár dnů vám chlast zavolá uprostřed noci. Jako všichni vydřiduši je o krok před vámi a nejsou s ním žerty.

Takhle to většinou probíhá.

Říká se tomu závislost.

PRVNÍ ČÁST – POHLED ZPÁTKY

1. DENÍK OPICE

ZAČÁTEK KONCE

Mít kořeny je snad nejdůležitější potřeba lidské duše,

ale my si ji zároveň nejméně připouštíme.

Simone Weilová

V mém případě to proběhlo takto: Podstoupila jsem zeměpisnou léčbu, abych napravila, co jsem ve svém životě považovala za špatné, a ta léčba nebyla úspěšná.

Mnohem později jsem si přiznala pravdu: zeměpisná léčba se vždycky míjí účinkem, obzvlášť když je jejím smyslem vyřešit problémy s alkoholem.

Ovšem tehdy jsem to tak nevnímala. V zimě 2006, když jsem sbalila kufry a přestěhovala se do Montrealu, jsem byla plná naděje. Naděje, že má nová kariéra jen pokvete. Naděje, že vztahu s mým milým, který teď bude žít daleko, se v tom novém městě bude dařit. Tak jsem to popisovala za svitu svíček při večeři na rozloučenou s nejbližšími přáteli.

Třetí naději jsem si nechala pro sebe: že s mým přesunem jako zázrakem zmizí to, co mě víc a víc znepokojovalo – můj návyk na alkohol. Že večerní chuť na sklenku vína – nebo tři – zmizí jak mávnutím kouzelné hůlky.

Byla jsem plná odhodlání. Mým novoročním předsevzetím bylo, že nikdy nebudu pít sama. Dala jsem slib svému milému a byla rozhodnutá slovo dodržet.

A tak jsem jednoho mrazivého únorového odpoledne s jasně modrou oblohou jsem poprvé táhla svůj kufr po mramorovém schodišti repliky zámku Sama Bronfmana na montrealské Peelově ulici – disneyovského výtvoru, jenž byl po desetiletí hlavním sídlem největší světové likérky.

Když byl v roce 2002 darován McGillově univerzitě, začal Seagram House svou novou existenci coby Dům jiříček, pojmenován po malém červeném ptáčku ze znaku univerzity, o němž se věřilo, že je požehnaný – nebo prokletý? – tím, že bez ustání poletuje.

Jiříčka nikdy neodpočívá. Záměrně jsem to brala jako šťastné osudové znamení. Snažila jsem si obhájit své rozhodnutí, že přijmu důležitý post proděkanky univerzity se zaměřením na vývoj, absolventy a mezilidské vztahy. Nechala jsem za sebou svůj milovaný domov v Torontu a úspěšnou kariéru novinářky. Celou tu záležitost s jiříčkami jsem brala vážně.

Jako proděkance mi byla přidělena Bronfmanova veliká kancelář ve druhém patře, což bylo místo, kde alkoholový magnát během prohibice přijímal Joe Kennedyho a Al Capona – tak nějak se to traduje. Tady jsem měla úřadovat, za jeho masivním, ručně vyřezávaným psacím stolem, usazená na jednom konci komnaty s nedostatkem vzduchu, obehnaná stěnou ze zaoblených knihoven a ozdobného dubového obložení. Historie je impozantní. Kdysi dávno to platilo i pro kancelář. Jenže když jsem se tam nachomýtla já, skvrnitý zelený koberec, rozbitá stropní svítidla a nedostatek denního světla činily místnost jaksi skličující. Přesto pro mě znamenala velký příslib a já byla optimistkou.

Jeden z mých kolegů tam na uvítanou postavil barevnou průhlednou vázu s překrásnými gerberami. Byly tam kytice od děkanky a ostatních, a spousta přání a navštívenek – příjemné povzbuzení první den v práci. Břicho mi sice dávalo signály, ale rozhodla jsem se mu nenaslouchat.

Časem ve mně začala bujet hrůza z toho monstrózního psacího stolu a všeho, co reprezentoval. První den mě však svou neobvyklostí spíše příjemně rozptyloval. Moje temperamentní blondátá asistentka, která dostudovala teprve před dvěma lety, se usadila naproti mně a přisunula si stůl, aby měla na čem psát. Ukázala mi tlustý pořadač a předala mi hromádku dokumentů k podpisu. Nejvíc ze všeho ji zajímalo datum mé uvítací recepce. Velmi se přimlouvala za Den sv. Patrika – či Den sv. Popíjení, jak mu s oblibou říkala, nejalkoholičtější den v montrealském kalendáři. (Byla nezadaná a toužila svůj stav změnit.)

O pět týdnů později tu akci uspořádala: většina z mých nových podřízených – bylo jich víc než sto osmdesát – se natěsnila do zasedací místnosti v přízemí Domu jiříček na kávu a croissanty a děkanka měla uvítací řeč. Mým úkolem bylo skupinu zmobilizovat, aby rozjela největší kampaň v historii univerzity, jejímž cílem bylo získat finanční prostředky ve výši pět set milionů dolarů na vylepšení veřejné image, podporu výzkumu a na studentská stipendia. Děkanka byla žena, kterou jsem velice obdivovala. Srdce mi překypovalo radostí. Vypadalo to, že zeměpisná kúra bude fungovat.

První měsíce jsem za Bronfmanovým velkým stolem strávila mnoho nocí. Někdy kolem šesté večer, když poslední z mých zaměstnanců mířili domů ke svým manželům a manželkám, dětem a přátelům, jsem si zašla do nedaleké kavárničky na rohu, objednala si salát s sebou a svou špatnou francouzštinou poklábosila s majitelem, připravujíc se na další pracovní večer. Občas jsem zůstávala v práci přes půlnoc a docházela tam i o víkendech. Byla jsem zvyklá na dlouhou pracovní dobu. Ve městě jsem neměla žádné přátele a má křivka zdokonalení v oboru rychle stoupala. Moje předchůdkyně na místě proděkanky, která přišla ze Stanfordské univerzity, odešla před koncem svého úředního období. Většina lidí jí přiznávala zásluhy na profesionalizaci systému, jak získávat finanční dotace pro univerzitu, a mou pracovní náplní bylo tyto postupy dále rozvíjet.

Pustila jsem se s chutí do práce. Senátní dokumenty, otázky řízení, tlusté svazky o profilech sponzorů: to bylo lehké čtení. Matoucí byla manažerská výzva navázat tam, kde má předchůdkyně přestala. Před spaním jsem svůj pracovní den zakončila několika e-maily, položila svůj smartphone na polštář vedle sebe a prokousávala se několika stránkami bichle *Prvních 90 dnů: Strategie úspěchu nových manažerů na všech úrovních*, což byl dárek na rozloučenou od jednoho ostříleného manažera doma v Torontu.

Zhasla jsem lampičku a v duchu si ještě probrala předchozí den za pomoci „opičího pravidla“, jak mi to poradil renomovaný prezident jedné univerzity. „Existuje jen jeden způsob, jak neuspět v novém

povolání,“ varoval mne. „Návrhy přicházející k vám do kanceláře budou mít na zádech opičáky. Ujistěte se, že až ji budou opouštět, budou tihle opičáci stále na *jejich* zádech a ne na vašich.“ Skvělá rada; byť obtížně proveditelná. Usínala jsem a hlavou mi přitom táhnul rej tančících opic.

Přišlo jaro a světlo v Montrealu se proměnilo. V restauracích začala sezóna otevřených zahrádek a moje asistentka měla nabitý program. Každé ráno mi s kávou a dokumenty přinášela čerstvé pokračování svých romancí. Když večer spěšně mizela, planula těmi možnostmi. Otevírala jsem západky vitrážových oken za Bronfmanovým stolem a nechávala dovnitř linout zvuky ze zadní uličky. Populární Peelova hospoda, sprostá špeluňka, kterou si oblíbili studenti z prvních ročníků a jejich přespolní návštěvy, byla co by kamenem dohodil. Stejně tak útulný lokál U Alexandra. Ráno se asistentka na otevřená okna zamračila: „Proč se proboha chcete dívat do cihlové zdi?“ Jak jí jen vysvětlit, že mně ty noční zvuky zní konejšivě? Krátké brebentění pikolů během kuřácké pauzy, kdy vlečou kýble prázdných lahví k šedivým popelnicím a v rychlosti si zapálí, než se vrátí k práci; občasný výbuch smíchu; kradmé úryvky melodií s trochou basového tónu.

Připomnělo mi to postřeh jedné kamarádky, jaký je sex na antidepresivech: „Dosáhnu orgasmu, ale přijde mi, že se to děje někomu jinému.“ Život jako by se vytratil.

Jake, můj milý – spisovatel bydlící tisíce mil daleko – mne právě požádal o ruku. Týden před mým stěhováním jsme unikli na odlehlý ostrůvek na Bahamách. Tam, na opuštěné pláži při západu slunce, se mě zeptal, jestli si ho vezmu. Řekla jsem ano.

Během let jsme s Jakem měli mnoho společných líbánek. Za deset roků jsme spolu trávili čas, kdykoli to jen bylo možné, letní dovolené na Jakeově osmistěnném dřevěném hausbótu v divočině severního Ontaria, zimní volno u mě nebo u něj doma. Mezitím cesty do Paříže, Londýna, Mexika. Každý máme jedno dítě: on dceru Caitlin a já syna Nicholase. Jsou od sebe jen šest měsíců a bylo jim jedenáct, když jsme se seznámili. Vychovali jsme je obětavě a s potěšením, ve spolupráci s

našimi dřívějšími partnery i mezi sebou.

Léta to fungovalo dokonale. V létě jsme kotvili u růžově žíhaného žulového útesu a budili se, když nám vydry vykrádaly vědro s malými rybkami; po ránu, když jsme si šli zaplavat, jsme občas zahlédli losa nebo medvěda. V noci jsme sedávali pod hvězdami na improvizované terase z naplaveného dřeva, usrkávali irskou whisky a naše oblíbená hudba se linula po vodní hladině. V zimě jsme četli a přikládali do krbu, a převlečení do flanelového pyžama s rybičkami jsme v pohodlí sledovali staré filmy. „Máme se ze všech nejlíp,“ říkával Jake a já mu dávala za pravdu. V jeho přítomnosti jsem se cítila jako Grace Kellyová v *Okně do dvora* – kosmopolitní dívka, až po uši zamilovaná do světoběžníka Jimmyho Stewarta. Většinou jsem byla na vrcholu blaha.

První dva měsíce v Montrealu jsem příliš nevnímala dopad svého rozhodnutí se přestěhovat, protože jsem bydlela dvě minuty od Domu jiříček v drahém apartmánovém hotelu a vlastně to připomínalo jakousi delší služební cestu. Jake – kterému jsem v soukromí říkala zajíčku – mi na Valentýna nechal poslat do recepce balíček: Jsem si jistá, že v celém hotelu jsem byla jediná, kdo spal s plyšovým zajíčkem na polštáři.

Každou noc mi Jake vyprávěl, jak mu ten den šlo psaní, to byl jeho svět a já ho důvěrně znala. „Mám pocit, jako bych čelem rozbíjel beton,“ říkal. „Řekni mi, jak jsi se dnes měla, zlato.“ Svírajíc plyšového zajíce jsem mu líčila složitosti svého nového světa. Vždycky jsem náš hovor zakončila větou: „Vypadá to, že mi někdo zapomněl zarezervovat zpáteční let,“ vtipkovala jsem. Ani jeden z nás se tomu nikdy nezasmál. Naše noční rozhovory byly hodně upokojující. Nedávno mu voperovali umělou kyčel a já jsem za ním letěla, abych o něj pečovala. Nemohl se dočkat, až se mu to zahojí, aby mohl přijet do Montrealu a porozhlédl se po městě. Strašně jsem ho chtěla mít vedle sebe: Cítila jsem se stále osamělejší.

Přišel červen a já přestala trávit večery v zatuchlém prostředí kanceláře. Večer co večer jsem si nosila práci do příjemné atmosféry

kavárny U Alexandra, kde jsem se pokaždé uvelebila u stejného stolku se svým chytrým telefonem a dokumenty. Byla jsem mezi lidmi a necítila se tak izolovaná. Večer co večer mi stejný číšník přinesl první z mých tří dvoudecek jiskřivého bílého vína Sauvignon, salát s teplým kozím sýrem a bagetku. Pokaždé se snažil seč mohl, abych zkusila něco nového. „Šneky, madam?“ „Non, Francois.“ „Tatarský biftek?“ „Non, merci, Francois. Un autre verre.“

Hned první doušek mi jakoby odpoutal hlavu od ramen. Po druhém jsem si vydechla. Víno vyvolávalo v mých útrobách krásný hřejivý pocit. První sklenka rozpouštěla jakousi ledovou vrstvu napětí, bariéru mezi mnou a světem kolem. Po druhé sklence se hnuly tektonické desky mé psychiky a přišlo ještě větší uvolnění. Jake ten stav popisoval následovně: „Když piješ, jako by ti zmizely obratle na zádech.“

Svou práci jsem vždycky brala vážně – snad až příliš. Někdy mezi prvním a druhým vínem jsem se začala dívat na problém z nového úhlu nebo mne napadlo řešení nějakého složitějšího úkolu. Náhle všechno vypadalo jednoduše. A po třetí sklence? No, po ní už jsem neměla tak jasné myšlenky a věděla jsem, že je čas jít domů.

Dají se mé večery U Alexandra považovat za samotářské pití? Pokoušela jsem si to v duchu přikrášlit: Není to tak, že bych byla *úplně* sama. U vedlejších stolů seděli lidé. Kromě toho, neznala jsem nikoho, s kým bych mohla povečeřet. V hloubi srdce jsem však znala pravdu: Porušovala jsem svůj slib – ten, který jsem dala nejen Jakeovi, ale i sama sobě. Pila jsem, protože jsem se cítila osamělá. Pila jsem, protože jsem byla plná obav. Tohle nebyla Grace Kellyová nalévající Jimmymu Stewartovi sklenku Montrachetu. Tohle bylo něco jiného, něco co jsem dosud neznala, a já cítila, že to je špatně.

Nevím, po kolika měsících jsem si cestou domů začala kupovat další láhev pro případ, že bych si chtěla před spaním dopřát ještě sklenku. Vím ale docela přesně, kdy mi ráno přestávalo stačit opakované buzení.

Jednoho osudového večera jsem po obzvlášť náročné diskusi s vysoko postaveným podřízeným zamířila do své kavárny. Zde je moje reflexe toho večera:

Čtyři. Včera večer jsem si dala čtyři. Možná dokonce pět.

Jedna z nich byla vodka. A prospala jsem obě buzení.

Auto mé nadřizené odjelo na venkov, kde se konala každoroční neformální sešlost vedoucích pracovníků, beze mne. Přijelo pro mě, ona v něm, a nikdo je nečekal. Budu muset rezignovat. Za třicet let svého profesního života jsem nikdy takhle neselhala.

Dorazila jsem na jedenáctou, ale bude se mi to těžko vysvětlovat.

Nadřizená se mě zeptala: „Vzala jste si včera prášek na spaní?“

„Ne,“ řekla jsem po pravdě.

„Doufala jsem, že řeknete ano.“

O dva týdny později se mě na jedné z našich pravidelných schůzek zeptala, jak se mi daří. Samotnou mne překvapila moje odpověď: „Nevím, jak si to vysvětlit, ale nějak mi přestává jít psaní.“ Do velké míry to byla pravda. V Montrealu jsem se ztrácela sama sobě. A to, že jsem postrádala novinařinu – své psaní, svůj svět – byl jen jeden z důvodů.

To léto mi Jake koupil nádherný zlatý zásnubní prsten, ručně zdobený jemnými lístky – nebo to byla ptačí pírká? Tak či tak, vypovídalo to o naší lásce k přírodě a našich společných výletech do lesů. Podařilo se mi ukrást dva týdny, abychom spolu byli na hausbótu. Před snídaní jsme si každé ráno šli zaplavat a dopřávali si dlouhé snídaně, sedíce na lavičce z naplaveného dříví u stolu s ovocem, vejci a kávou. Vždycky to končilo stejně: „Pojď ke mně, zlato, sedni si mi na klín, ať ti mohu masírovat zádička.“ Pak jsme si dali pusy a rozešli se po svých ranních povinnostech. Někdy po třetí odpoledne mi už uprostřed řeky nasazoval návnady, jen my dva a naše čtyřhodinové dobrodružství na sportovní rybářské lodi nebo obyčejné dřevěné pramici.

Poslední léto se naše hovory víc než o jeho psaní točily o tom, jestli mám signál na smartphonu. Jsem sice na dovolené, ale opičáci si ji nevzali. Školou šla fáma, že děkance v létě manžel hodil chytrý telefon

do jezera, jak byl znechucený, že bez ustání posílá e-maily. Považovala jsem tu historku za smyšlenou: bylo těžké si představit jejího manžela kliděase – autora scénářů a učitele jógy – jak čímkoliv hází. Jakeovi ovšem připadal ten příběh výstižný, obzvlášť když mé pracovní návyky pokoušely jeho trpělivost. Znepokojovaly i jeho matku: „Vypadáš vyčerpaně,“ říkala mi. „Tohle tvoje zaměstnání ti moc nesvědčí.“ Vzala jsem ji za ruku a řekla, že to bude v pohodě.

Nastal podzim a na mě padl pocit naprostého osamocení. A tak jako nešťastná dvojice, která se pro záchranu vztahu rozhodne mít dítě, pověřila jsem jednoho obchodníka s realitami, aby mi sehnal nové bydlení. Na přechodnou dobu jsem se nastěhovala do podnájmu na rušném patře nové studentské ubytovny. U děkanky vzbuzovaly moje kočovné způsoby celkem po právu pochybnosti. Většinu víkendů jsem s mobilem v ruce nasedala do letadla směr Toronto. V týdnu jsem procházela vybranými družstevními byty a domy a všechny je odmítala. Připadaly mi jako filmové kulisy, pozadí pro život, který nemá s mým nic společného.

Dorazili noví bažanti. Každou noc se z ubytovny valily partičky svěžích nových mladistvých tváří, lačných po dalším opojném doušku montrealského nočního života. Z mého místa se zdálo, že město patří jim. A já? Seděla jsem ve svém patnáctém patře, s obligátní sklenkou bílého, a probírala se nabídkou nemovitostí, ztracená, a to ve všech ohledech. Zastávala jsem vysokou funkci, můj životní partner byl přes půl státu daleko a žádní skuteční přátelé v dohledu. Moje letní dovolená s Jakem byla už dávno minulostí a já měla pocit, že minulostí je i celý můj život.

Celý podzim se ubytovna dlouho do noci otřásala rockovou hudbou. Někdy celou noc. „Jumping Jack Flash“ pulzovala domem ve dvě ráno. Chodbami se linul chraplavý hlas Leonarda Cohena. Před čtyřmi roky zamířil na univerzitu i můj syn, vzal si s sebou kytaru, ale na polštáři mi nechal cédéčko s lístkem: „Když ti bude smutno, pusť si NAHLAS tuhle hudbu.“

Tohle bydlení pro mě mělo k pojmu domov tak blízko, jak jen to v

Montrealu bylo možné. Bavilo mě potloukat se chodbami, poslouchat ve vstupní hale korejského studenta, jak hraje na klavír, dívat se na holky v přezůvkách v podobě plyšáků, jak se chichotají a cpou se pizzou. Jednou, když jsem se vracela pozdě domů, se otevřely dveře od výtahu a já uviděla tři spoře oděné mladíky, pomalované různými odstíny červené, kolem beder uvázané tytéž erární ručníky a hlavy schované v krabicích od kanadské whisky s průřezy pro oči.

„Tý jó, slečinko! Seš tu nová, cо?“

Všichni tři se zlehka kymáceli.

„Ne tak nová jako vy,“ řekla jsem. „Jsem jedna z proděkanek.“

Jedna z krabic zpozorněla.

„Ehm ... se omlouváme, madam!“

Otřel si barvu z ruky o svoji bederní roušku a vehementně mi potřásl rukou.

„Bylo nám potěšením!“

Američané, pomyslela jsem si. Odněkud z Jihu.

„Taky mě těšilo,“ řekla jsem, zatímco mizeli do noci. Dveře výtahu se zavřely a já si pomyslela: „Musím být tou nejstarší studentkou v tomhle baráku.“

Jak se blížil konec semestru, hudba se malinko ztlumila, ale pařit se nepřestávalo. Vzlykající dívky ve vstupní hale, kolem očí šmouhy od černé řasenky. Chlapci ležící obličejem dolů na chodníku, ožralí do bezvědomí, zatímco jejich kamarádi vedle nich upíjejí pivo a textují. Čas od času bylo ve výtahu cítit zvratky.

Vedla jsem velice osamělý život. Občas mne navštívila jedna přítelkyně z venkova nebo dorazil někdo z rodičů kvůli promócím, nebo aby zkontroloval problémového syna nebo dceru. Občas jsem zašla na oběd s profesorem Danem Levitinem, hudebníkem a producentem, z něhož se stal odborník na neurovědu a napsal knihu *Toto je váš mozek při poslechu hudby*. Dan žil sám se svým psem Stínem. Ráda jsem poslouchala jeho vyprávění o novém kamarádovi Stingovi, jeho dlouholeté kamarádce Joni Mitchellové, Rosanne Cashové a Tomu Waitsovi. Byl umírněný piják, milovník slovních

hříček a měl zálibu v dobrých restauracích. Také byl nezadaný. Po určité době mi přišlo trapné se s ním stýkat. Byť nerada, nechala jsem náš vztah vyšumět.

Jednoho večera před Vánoci ke mně v kavárně přistoupil Francois, vypadal ustaraně. „Madam, myslím, že jste velmi, velmi osamělá. Myslím, že jste ta nejosamělejší žena na světě.“

„Ale ne, Francoisi, nejsem.“

Nezdálo se, že ho moje odpověď přesvědčila.

„Jsem jenom velmi zaměstnaná,“ řekla jsem a sáhla po hromádce dokumentů na křesílku vedle sebe.

„Oui, madame.“

Zeměpisná kúra nefungovala. Věděla jsem to a lidé kolem mě začínali mít to podezření taky. K Novému roku jsme si s Jakem, tak jako vždycky předtím, navzájem psali novoroční předsevzetí, slibující jeden druhému hory doly. Toho roku vzhlédl od psaní svého seznamu a prohodil směrem ke mně: „Ne víc než dvoje pití při jakékoliv příležitosti,“ řekl. „A žádný popíjení o samotě.“ „Nemyslíš, že tři jsou reálnější, když se jedná o celý večer?“ smlouvala jsem. „Tři během tří hodin,“ řekl Jake. Stále nevypadal přesvědčený. A tak jsem napsala: „Vzhledem ke genetickým předpokladům k alkoholismu v mojí rodině jsem se rozhodla učinit následující opatření: při společenských příležitostech omezit svou konzumaci na dva drinky, tři během tří hodin; žádné samotářské pití; celkem devět drinků za týden. Pokud během šesti měsíců poruším kterékoliv z těchto pravidel, slibuju, že vyhledám pomoc.“ Ke svým archům jsme připojili podpisy a napsali datum: 1. ledna 2007.

Jake nebyl jediný, komu dělalo moje pití starosti. Také syn si všiml velké změny a neváhal o tom mluvit. Sestra o tom nemluvila, ale věděla jsem, že ji to trápí. Naše matka mívala vřelý vztah k alkoholu. A já? Dělalo mi to víc než starost. Rozhodla jsem se k činu: Zavolala jsem specialistovi na závislosti a požádala ho o schůzku co nejdřív. Bohužel měl čas až v březnu.

Nejvíce ze všeho jsem chtěla zpátky domů. Jenže to nepřipadalo v

úvahu, alespoň jsem si to myslela. V Domě Jiříček jsme uzavřeli velice úspěšný rok: získali jsme rekordní dotace. Byla jsem hrdá na své působení na univerzitě a na to, čeho jsme dosáhli. Za dva týdny jsem se nastěhovala do krásného družstevního bytu plného světla v jednom starobylém domě. Po devíti měsících jsme rozjeli naši velkou kampaň na shánění financí. Právě jsem pro ni pomáhala dělat nábor pomocníků. Musela jsem to stihnout do určitého data a dávala jsem do toho všechno.

A tak jsem udělala jedinou věc, která mi připadala jako řešení: začala jsem si psát deník konzumace alkoholu. Sestra přišla s nápadem, abych se za dobré chování odměňovala nálepkami. Zašla jsem do papírnictví a koupila první, které mi padly do oka: byly na nich opičky. Nemělo to chybu. Zbavím se té opice, která mi sedí na hřbetě.

Ovšem jak jsem zjistila mnohem později, tohle je vždycky začátek konce.

Víte, že moc pijete, a tak si o tom začnete dělat záznamy. A pokud jste jako většina ostatních, schováte je na tajném místě. V kabelce nebo v zásuvce pod spodním prádlem. Včera v noci jste vypila čtyři. Nebo jich bylo pět? Dnes večer se jistě polepšíte.

Takhle to začíná. Nastavíte si pravidla.

Možná přejdete z červeného vína na bílé (zuby zůstanou bílé).

Nebo snad nejde o víno; jenom o pivo.

Žádné nahnědlé tekutiny, jen ty čiré. (Vodka není cítit, že?)

Jenom o víkendech.

Nikdy v neděli.

Nikdy za žádných okolností sama.

Problém je v tom, že pravidla se stále mění. Vaše popíjení nikoliv.

Začnete běhat nebo plavat. (V mém případě to byla silová chuze.

Lidé, kteří sportovně chodí, nemohou být alkoholiky, že?)

Začnete se probouzet ve čtyři ráno. (Nevstávají v tu dobu snad všichni?)

Slibujete si, že dnes to bude lepší a večer si přihneme méně.

Jenže to nesplníte.

Vlastně jediný závazek, který vám jde od ruky, je psát si ten deník. Vypovídá o příběhu a ten příběh začíná mít děsivé parametry.

A co hůř? Tohle je jen začátek konce.

Jako spousta alkoholických deníčků, i ten můj začíná pozitivně. Prvních několik dnů se v něm hromadily nálepky s opičkami: svá omezení jsem dodržovala. Jasně že jsem deník schovávala. (Která proděkanka si do sešitu vylepuje opičácké nálepky?) Netrvalo ale dlouho, a nálepky se začaly vytrácet. Alkohol je krutý nepřítel: když ho pojmenujete, mohutně kope.

V březnu jsem o tom řekla svému odborníkovi na závislosti. Přikyvoval. „Jaký máte vztah k alkoholu teď?“ zeptal se. „Miluju ho.“ Zamračil se. „A zároveň nenávidím.“ „Buďte obezřetná,“ varoval mne. „Alkohol je mazaný. A používat ho, abychom mohli fungovat, je scestné.“

Jednoho jarního večera jsem zašla na večeři s výřečným děkanem fakulty medicíny, Richem Levinem. Na naší univerzitě byl docela nový poté, kdy se se ženou přistěhovali z New Yorku, a měl za sebou perný den.

Richieho oblíbené pití bylo martini a hned si jedno objednal, a vzápětí další.

„Proč sis vybral Montreal, Richi?“

„Přijel jsem kvůli jezerům.“

Skočila jsem mu na to. „Jezerům?“

„Vypadá to, že jsem měl špatnou informaci.“

Nechápala jsem.

„To je z filmu *Casablanca*.“

„Ještě rundu, Richi?“

„Nikdy, drahá. Víš, co říká Dorothy Parkerová.“

Když jsem Riche viděla příště, vytáhl z kapsy pečlivě přeložený papírový ubrousek a podal mi ho. Byl vyzdobený slovy Parkerové, spolu se sklenkou martini: „*Miluju martini – ale maximálně dvě. Po třetím už mám nakoupeno, po čtvrtém se válím s hostitelem.*“

Večer jsem si ubrousek vlepila do deníčku. Vedle něj jsem připsala:

„Alkohol mě šikanuje. Schovávám se za něj.“ Věděla jsem, že mé dny s ním jsou sečteny.

Za pár dní, zrovna byl Den otců, jsem se ráno dozvěděla, že mého bratrance Douga – důvěrníka a nejlepšího přítele z dětství – cestou domů z oslavy osmdesátých narozenin jeho matky zabil opilý řidič. Jeho dcerka, nejmladší ze čtyř, seděla na předním sedadle vedle něj. Přežila s vážnými zraněními.

Bylo slunečné nedělní ráno a vzpomínám, jak mi hlavou běželo: „Co všechno musíš kvůli alkoholu ztratit, než s ním sekneš?“ Už jsem přišla o velkou část svého dětství, teď o svého bratrance – a ztrácela jsem půdu pod nohama.

Vytáhla jsem nástěnku a připíchla na ni papír nadepsaný „Zeď důvodů.“ Míňno důvodů, proč musím přestat pít. Nebo jinak: důvodů proč ještě neumírat. Deník už neplnil svůj účel. Vlastně ho neplnil nikdy. Poprvé jsem si s hrůzou uvědomila, že mě můj zlovyk může zabít.

Další hodinu jsem strávila tím, že jsem nástěnku zaplňovala oblíbenými obrázky a slovy. V novém bytě jsem měla jen pár fotografií – na jedné byl Nicholas, jak mě drží kolem ramen, když vyhrál bronzovou medaili ve veslařské regatě, na druhé Jake nahazující udici z paluby hausbótu, na další můj pes Bo. Tolik tváří tam chybělo. Otevřela jsem plnicí pero a jména ostatních napsala na kousky bílého papíru, a ty pečlivě připíchla na nástěnku. Potom jsem přidala oblíbené čtení – Annie Dillardovou, Simone Weilovou – a něco z poezie: „Láska po lásce,“ od Dereka Walcotta.

Poté jsem klesla na kolena a přeříkala jedinou modlitbu, ve kterou věřím, slova z básně „Tam domov máš“ od T. S. Elliota:

Řekl jsem své duši, buď v klidu a čekej bez naděje.

*Poněvadž naděje je nadějí na špatnou věc; čekej bez lásky,
poněvadž láska je láskou ke špatné věci;*

stále zbývá víra.

Jenže víra a láska a naděje stále čekají.

Čekej bez myšlenky, poněvadž tys na ni nepřipraven:

Nuže temnota budiž světlem, a nehybnost tancem.

Během pár týdnů jsme s Jakem našli cestu na odvykací shromáždění v podzemí jednoho kostela. Jake mě držel za ruku, a mně se po tvářích řinuly slzy. Hodinu jsem naslouchala, jak si v přeplněné místnosti zdánlivě šťastní lidé sdělují své příběhy, víru a vděk. Když nakonec začali skládat židle, se slovy útěchy ke mně přistoupil vysoký černochoch s ušmudlaným kloboučkem na hlavě, „Anděli,“ řekl zemdlele, „věřte mi, že ať jste pochybila sebehůř, já byl mnohem, mnohem horší.“

Každé období má svůj specifický hudební doprovod: to léto to byl sebezpytující *Kolínský koncert* Keitha Jarretta linoucí se kolem růžově žíhaného žulového útesu, dělal nám společnost, když jsme popíjeli brusinkovou šťávu se sodou, kterou jsme si dopřávali po jídle. Jakova maminka právě podlehla zhoubné nemoci. Když nám Jarrett připadal příliš tesklivý, přihodil Jake něco romantičtějšího. „Tím výběrem hudby se s tebou vlastně miluju,“ volal na mě od počítače a já si – střízlivá – lebedila v té jeho zvukové skořápce.

Avšak pro zbytek světa se léto 2007 neslo ve znamení vzpurné Amy Winehouseové: „*Zkusili mě poslat na odvykačku. A já řekla ne, ne, ne!*“ Refrén, který se vám usadí v hlavě a nedá pokoj. Na zpáteční cestě do Montrealu, když jsem měla za sebou prvních sedmáct dnů střízlivosti v lesích severního Ontaria, mi její poselství začalo být blízké. Při cestě taxíkem z letiště jsem si na svém chytrém telefonu pročítala poštu a přistihla se, jak si broukám: „*Ne, ne, ne.*“

Netušila jsem, že bude trvat další rok, než dokážu dosáhnout smysluplné střízlivosti a natrvalo vytěsním alkohol ze svého jídelníčku. Pak měly uběhnout ještě další tři roky, než jsem znovu získala to, čemu by se dalo říkat skutečný pocit duševní rovnováhy. A nakonec jsem

musela uplatnit veškeré své novinářské schopnosti, abych si to, co mne zabíjelo – a podle statistik řady takových žen narůstají – dala do nějakého hlubšího a smysluplného kontextu.

Mezitím jsem měla nakročeno ke ztrátě všeho, na čem mi záleželo: živobytí, duše a životního elánu. A než se věci měly zlepšit, mělo mi být tak těžko, jak jen může být.

2. AFRICKÁ ETAPA

RODINA PROCHÁZÍ ZKOUŠKOU

Tajemství vždy odhalujeme za cenu ztráty své nevinnosti.

Robertson Davies

Měla jsem rozpolcené dětství, dokonale rozdělené přesně vejpůl mezi radost a utrpení. Většina toho druhého souvisela s alkoholem. Moje sestra a bratr to potvrdí a naše matka také: obrovsky šťastná období, byť poznamenaná stále delší nepřítomností mého toulavého otce, se střídala s obdobími strašlivé beznaděje, s roky, které jsme přežili jen zázrakem.

Na čem se neshodneme, je, kdy to všechno začalo. Pro mne se to docela přehledně dělí takto: před Jižní Afrikou – kam jsme se přestěhovali, když mi bylo devět – a po ní. Pobyť v Jižní Africe byl stěžejní zkušeností. Jakmile jsme tam zakotvili, zdálo se, že není cesty zpět.

Na dobu před stěhováním mám spoustu vzpomínek, ale žádná z nich není tak výrazná jako ta, jak byla maminka oddaná svým rodičům. Noc co noc jsem usínala za zvuků úderů do klávesnice psacího stroje, když na něm psala dlouhé dopisy domů. Z gramofonu se linul Händel nebo Beethoven, ťuky ťuk. Vyprávěla jim, jak se jí žije se třemi malými dětmi v hornickém městečku na severu země, kde každý večer zazněla siréna, aby oznámila, že horníkům skončila směna. Ťuky ťuk. Psala o tom, jak je život s malými dětmi osamělý. Otec byl věčně někde v Africe nebo v Austrálii, coby geofyzik dohlížel na průzkumy v pustinách vnitrozemí. Ťuky ťuk. Jednou za čas zašla do bridžového klubu. Když mi po návratu dávala pusy, byla cítit po studeném vzduchu, čistých vlasech a parfému. Ale takových večerů nebylo mnoho. Většinou jsem usínala za uklidňujícího klapotu psacího stroje.

A potom nastávalo překrásné ticho: přišel červen, psaní ustalo a my se vydávali na cestu.

Ač pokaždé spálení od slunce – bylo to dávno před tím, než se lidé začali zajímat o globální oteplování či ochranné faktory – prchali jsme rok co rok na celé léto z města. Jakmile nám dětem skončila škola, matka naložila auto a razili jsme si to po dálnici pryč. V kufru termotašku, deku na piknik a plnou tašku knih z knihovny. Na zadním sedadle pes, sestra, bratr a já, ničím neomezováni – ani bezpečnostními pásy.

Papírově jsme byli po mamince protestanti. Ve skutečnosti ale byly naším náboženstvím výjezdy na chatu: v ně jsme věřili nejvíc. A ne že bychom navštěvovali jen jeden svatostánek. Rodiče hned po svatbě trávili líbánky na rodinné chatě mého otce, dřevěný srub byl u menšího jezera blízko Algonquinského přírodního parku, toho jezera, kde si známý kanadský malíř Tom Thomson plánoval svoje líbánky, než záhadně utonul. Po první návštěvě se ale rozhodli dělit své volno rovným dílem mezi venkovské domy obou rodin. A protože otec měl vždy jen krátkou dovolenou, stále častěji jsme končili uhnízdění na palandách chaty dětství naší maminky na jednom z výběžků do Georgiánské zátoky Huronského jezera, v místě, kde se po nocích naparovaly srpnové bouře, plachetnice končily vržené na pobřeží a vítr udržoval borovice neustálým olamováním větví ve velikosti větších bonsají.

Díky mým dvěma dědečkům – kteří oba bojovali v první světové válce, jeden jako bojový pilot a druhému roztránila nohu mina v bitvě u Passchedaele – jsme měli dva sruby, kterým jsme říkali domov. Oba spolu se svými kurážnými manželkami ve třicátých letech křižovali Severní teritoria, aby si našli kus země, a než sruby postavili, s dětmi na ní jen stanovali. Prarodiče z máminy strany koupili v roce 1930 za pět set dolarů dřevěnou chatku místního farmáře, nechali silné klády z kanadské tsugy očíslovat a odvézt koňským potahem k břehům Georgiánské zátoky, kde je znova smontovali. Tátovi rodiče naopak postavili úhledný srub s jednou místností na zelené louce, a jak se rodina rozrůstala, přistavovali podél břehu malé dřevěné chatky s palandami.

Nakonec jsme si tedy užívali léta na dvou výrazně odlišných místech. V menší z chat u jezera jsme usínali za truchlivého křiku vodních ptáků, pohodlně zachumlaní pod tlustými červenými dekami, ve flanelových pyžamech, která matka nahřála u krbu, a vlasy nám voněly kouřem z hořícího dřeva. Se sestrou Cate jsme si vždycky šeptem povídaly za skomírajícího světla dohořívajícího krbu. Co to bylo za zvuk? Byl to medvěd? Nebo snad duch? Byla jsem přesvědčená, že v tom místě jsou duchové. Nebohý Tom Thomson, plný pomstychtivosti a navlečený do promočené kostkované košile, vystupuje ze svého vodního hrobu, aby se vrátil na místo svých nikdy neuskutečněných líbánek, a v ruce třímá sekeru. Vždycky měl sekeru, aby nás rozsekal na maděru.

Než jsem se nadála, s prásknutím nastal ranní rozbřesk, dveře do kuchyně ohlašovaly, že babička je vzhůru, vaří kávu, připravuje ovesnou kaši. Byl čas na ranní výlet loďkou k hotýlku, jestli už dorazil denní tisk. Za pár minut jsme byli na vodě a babiččin hlas se břitce rozléhal po zrcadlové vodní hladině: „*Za své-ě-ětlá-á strí-i-íbři-té-ého mě-ě-ěsí-íce...*“ Začal další den, den slídění po lesích, závodů, kdo bude první u člunu, dovádění s Patersonovými kluky.

Na druhé chatě byly dny a noci jiné. Tam jsem usínala za nevrlych zvuků Georgiánské zátoky a vrzání lodních stěžňů, se sladkou chutí želatiny v puse a v ještě sladší společnosti svých bratranců a sestřenic. Den co den jsem se probouzela v místnosti, kde na dřevěnou podlahu vrhalo slunce silné odlesky, zatímco venku švitořili práci. Vmžiku jsem byla dole v přízemí a připojila se k Dougiemu, který už mezitím načal novou krabici s různými druhy cereálií a zaplavil svoji misku s medovými kukuřičnými lupínky čokoládovým mlékem, protože pšt, maminky ještě spí. A už jsme maširovali v ještě vlhkých plavkách k našemu tajnému bunkru na Špičce. Pak zpátky k chatě, abychom předstírali plavbu ve *Vlaštovce*, naší vaně a domácím plavidle. Jedno dobrodružství za druhým, přerušované pouze jídlem, které mamka, tety i babička podávali na malých podložkách z březové kůry, které kdysi prodávali „indiáni“, jak říkala maminka, „když ještě měli tábor na